

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתה

ערב שבת-קודש
פרשת ויגש
ח' בטבת ה'תש"ע

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ח' בטבת ה'תש"ע – ט"ו בטבת ה'תש"ע

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ח' בטבת	הלכות שאר אבות הטומאות פרק ו-ח.	הלי אישות פרק יג.	מ"ע צו.
ש"ק	ט' בטבת	פרק ט-יא.	פרק יד.	מ"ע צו.
א'	י' בטבת	פרק יב-יד.	פרק טו.	מ"ע קה.
ב'	י"א בטבת	פרק טו-יז.	פרק טז.	מ"ע קה.
ג'	י"ב בטבת	פרק יח-כ.	פרק יז.	מ"ע צח.
ד'	י"ג בטבת	הלכות טומאת אוכלין.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק יח.	מ"ע צח.
ה'	י"ד בטבת	פרק ד-ו.	פרק יט.	מ"ע צח.
ו'	ט"ו בטבת	פרק ז-ט.	פרק כ.	מ"ע צח.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
5.09	4.42.4	12.11	11.41	9.10	6.45	5.44	5.21	4.33	ו', ח' בטבת
5.10	4.43.0	12.11	11.41	9.10	6.46	5.44	5.22	4.33	ש"ק, ט' בטבת
5.10	4.43.6	12.12	11.42	9.11	6.46	5.45	5.22	4.34	א', י' בטבת
5.11	4.44.3	12.12	11.42	9.11	6.46	5.45	5.23	4.34	ב', י"א בטבת
5.11	4.44.9	12.13	11.43	9.12	6.47	5.46	5.23	4.35	ג', י"ב בטבת
5.12	4.45.6	12.13	11.43	9.12	6.47	5.46	5.23	4.35	ד', י"ג בטבת
5.13	4.46.3	12.14	11.44	9.12	6.47	5.46	5.24	4.35	ה', י"ד בטבת
5.14	4.47.1	12.14	11.44	9.11	6.48	5.47	5.24	4.36	ו', ט"ו בטבת

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש
4:06	5:22	4:20	5:23	4:09	5:21	4:25	5:26	4:06	5:22
4:11	5:27	4:25	5:28	4:14	5:26	4:29	5:30	4:11	5:27

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

"חומת אש" אינה סתירה ל"פרזות תשב"

כאשר יהודי מדוד ומוגבל ב"חומת אש סביב", אזי פועל בכל ענייניו הגשמיים שיהיו באופן של "פרזות תשב ירושלים" • בכל הקשור למוסדות חינוך על טהרת הקודש צריך להיות "ופרצת" בכמות ואיכות התלמידים, ואז יבוא גם "ופרצת" בכיסוי החובות • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ועל דרך שמצינו בגמרא⁶ לגבי ארץ-ישראל, שנקראת "ארץ הצבי"⁷, "מה צבי זה אין עורו מחזיק את בשרו, אף ארץ-ישראל בזמן שיושבין עליה ריוחא כו", היינו, שכאשר ההנהגה היא באופן של "ופרצת", אזי מכיל השטח הגשמי כמה פעמים ככה (כשם שהעור מכיל כמות של בשר גדולה יותר ממנו), אף שמצד המדידה וההגבלה אין לזה מקום בהכנה והשגה. ועל דרך זה מוכן בנוגע לבני-ישראל שעליהם נאמר⁸ "כי תהיו אתם ארץ חפץ", שזהו גם ענינו של "צבי", מלשון "צבי וחמיד ורגיג"⁹ – שכאשר מרבים בבשר, אזי בדרך ממילא מיתוסף גם בעור באופן שלמעלה מן ההגדרות.

ב. ובפרטיות יותר:

החילוק בין בשר ועור כפשוטם הוא – שבשר

א. דובר בהתוועדות י"ב תמוז! אודות עניין "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"², שאף-על-פי שישנם ההגבלות ד"ימה וקדמה וגו'", הנה בזה גופא צריך להיות "ופרצת", פריצת המדידות וההגבלות, ועד שעל-ידי זה זוכים ל"נחלה בלי מצרים"³. כאשר מדובר אודות מוסדות חינוך על טהרת הקודש, צריך להיות אמנם בנין של ד' כתלים, גג מלמעלה ורצפה מלמטה, אבל, כאשר מישהו בא ואומר שצריך להתנהג במדידה והגבלה, בגלל העדר האמצעים כו', אזי אומרים לו, שצריך להיות "ופרצת"! יש לפרוץ את כל המדידות וההגבלות, ולא רק בנוגע לחיזוק וכיסוס הדברים הקיימים, אלא גם על-ידי הקמת דברים חדשים, שעל-ידם יתוסף ב"נר מצוה ותורה אור"⁴, ועד למאור שבתורה⁵.

(1) סי"ב ואילך (לעיל ס"ע 142 ואילך).

(2) ויצא כח, יד.

(3) שבת קיח, סע"א.

(4) משלי, ו, כג.

(5) ראה פתיחתא דאיכ"ר ב ובפי' יפה ענף שם. ירושלמי הגיגה

פ"א ה"ז ובפי' קה"ע שם. המשך תער"ב ח"ג ע' א'שכב.

סה"מ תרפ"ט ע' 176. וש"נ.

(6) גיטין נו, א. וראה גם כתובות קיב, א.

(7) דניאל יא, טז.

(8) מלאכי ג, יב. וראה כש"ט (הוצאת תשנ"ט) בהוספות ס"ז.

(9) וש"נ (נעתק ב"היום יום" יז אייר).

(9) נוסח "אקדמות" לחג השבועות.

הוא עניין פנימי, ועוד הוא עניין חיצוני. והנה, כאשר מדובר אודות מוסדות חינוך על טהרת הקודש, הרי גם ה"בשר" וגם ה"עור" שניהם קודש.

וכמו כן בנוגע לב' העניינים ישכר וזבולון, הרי הן ישכר שיושב על התורה ועל העבודה ואינו עוסק בפרקמטיא, והן זבולון שעוסק בפרקמטיא ורק קובע עתים לתורה, שניהם "שבטי י"ה"¹⁰.

אמנם, זבולון צריך לידע שהוא בבחינת "עור", שאף שיש צורך בו בשביל להגן על הבשר, "למחסה ולמסתור מזרם וממטר"¹¹, מכל מקום, העיקר הוא פנימיות העניין שהוא ה"בשר", שזהו עניין לימוד התורה, כמו שכתוב¹² "לכו לחמו בלחמי", ו"אכלו בשרא שמינא כי רבא"¹³, שזהו ענינו של ישכר.

והסדר בזה - לאו דווקא באופן שתחילה צריכים לעסוק ב"עור", ואחר כך יכניסו בו "בשר", אלא יכול להיות גם סדר הפוך, ואדרבה, בעניין זה הוא החידוש של בני-ישראל, ארץ-ישראל ותורת ישראל - היפך סדר העולם¹⁴:

סדר העולם הוא - שאי אפשר להתעסק בהוצאה לפני שישנה ההכנסה שעל-ידו יוכל לכסות את ההוצאה; אבל הסדר בתורה הוא להיפך - כדאיתא בגמרא¹⁵ "אמר הקב"ה לישראל, בני, לוו עלי . . . ואני פורע", "כל מזונותיו של אדם קצובים לו . . . חוץ מהוצאת שבתות והוצאת יום טוב והוצאת בניו לתלמוד תורה . . . אם הוסיף מוסיפין לו".

והיינו, שבכל העניינים הקשורים עם חינוך ומוסדות חינוך על טהרת הקודש - "הוצאת בניו לתלמוד תורה", וקשור גם עם "הוצאת שבת", שהרי תלמיד חכם איקרי שבת¹⁶ - הסדר הוא, שתחילה מיתוסף ב"בשר", בפנימיות העניינים, וברוך ממילא הנה מבלי הבט על הכמות שיש בעור כדי להכיל, מיתוסף גם ב"עור", כיון ש"אני פורע", אם זה רק באופן ד"לוו עלי".

וסדר זה הוא גם למטה מטה, אפילו בחושך הכפול של זמן הגלות - שכדי לפעול "ופרצת" בגשמיות באופן הכי גדול, צריך להיות תחילה "ופרצת" בפנימיות העניינים, דהיינו, בלימוד התורה, ובאופן ש"גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"¹⁷, שזהו הטעם ש"תלמוד תורה כנגד כולם" (כמו שכתב הרמב"ם¹⁸), וכאשר ישנו עניין "ופרצת" ב"בשר", "אכלו בשרא שמינא כי רבא", ועל אחת כמה וכמה בלימוד פנימיות התורה, שזהו החיות שב"בשר" - אזי בדרך ממילא יפעלו עניין "ופרצת" גם בגשמיות, כדרכו של "צבי", שישנו גם אצל בני-ישראל.

ועל-פי זה מובן, שכאשר מדובר אודות "ופרצת", אין להמתין ולעכב את ההוספה בפנימיות העניינים, בלימוד התורה וב"העמידו תלמידים"¹⁹, עד שיהיה "ופרצת" בחשבון הבנק . . .

אלא הסדר אצל בני-ישראל הוא - שמתחילים ב"ופרצת" בנוגע לריבוי תלמידים בכמות, ו"ופרצת" בנוגע לריבוי תלמידים באיכות, ועל-ידי זה פועלים פריצה ("דורכרעכן") שיומשך להיות "ופרצת" גם בגשמיות,

וכאמור, באופן ד"לוו עלי . . . ואני פורע", "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה"²⁰, וכפי שכ"ק מו"ח אדמו"ר היה אומר מזמן לזמן²¹: "הגדושה" (בגימ'ל), היינו, שלא מספיק כפי שהיא "מלאה" "פתוחה" ו"רחבה", אלא גם כפי שהיא "גדושה", למעלה מן המדה - שזהו על דרך עניין "ופרצת".

- לשון זה ("מידו המלאה כו") נאמר בברכת המזון, דהיינו, בנוגע להשפעות בגשמיות. אבל, אצל בני-ישראל הסדר הוא שקודם ההליכה לעסוק בצרכיו וענייניו הגשמיים, הולך יהודי "מבית הכנסת לבית המדרש", שכן, כדי לפעול ההמשכה "מידו . . . הגדושה" בעניינים גשמיים כפשוטם, הרי זה תלוי בכך שפועל "ופרצת" בעבודתו בלימוד התורה וקיום המצוות, שעל זה אמרו²² "הכל בידי

17 קידושין מ, ב. וש"נ.

18 הל' ת"ת פ"ג ה"ג.

19 אבות פ"א מ"א.

20 נוסח ברכה שלישית דברכת המזון.

21 ראה גם תו"מ ח"י"ג ס"ע 249. וש"נ.

22 ברכות לג, ב. וש"נ. הובא בפרש"י עה"ת פרשתנו (עקב)

י"ד, יב.

10 תהלים קכב, ד.

11 ישע"י ד, ו.

12 משלי ט, ה. וראה ברכות נו, סע"א. ועוד.

13 ב"ב כב, א ובפרש"י.

14 בהבא לקמן - ראה גם תו"מ ח"ג ע' 204 ואילך.

15 ביצה טו, סע"ב ואילך.

16 ראה זח"ג כט, א. ועוד. וראה גם ברכות מז, סע"ב. ועוד.

כ"ק אדמו"ר ציוה לנגן הניגון הספרדי "מפי א" ל יבורך ישראל", ואחר כך ציוה לנגן הניגון "אני מאמין".

* * *

ד. [.] בהמשך למדובר לעיל אודות "ופרצת", הנה כאשר מדברים על זה עם בעלי-עסקים, שואלים הם, שלכאורה הרי זו סתירה מיניה וביה: מחד גיסא - הרי הוא סוחר שצריך לעסוק

שמים חוץ מיראת שמים", ועל-ידי זה פועל אצל הקב"ה להיות "אני פורע", "מידו . . הגרושה", כפי שהוא יכול, שהרי הממנו יבצר!?

ובפשטות - שמתבטלים כל ההעלמות וההסתרים, ונעשית הרחבה באופן של "ופרצת", לא רק לשלם את ההלוואות שבעבר, אלא לפעול "ופרצת" גם לגבי ה"ופרצת" שלפני זה, דכיון שב"ופרצת" הראשון זכרו עדיין שיש "ימה וקדמה וצפונה ונגבה", אין זה מספיק עדיין, ועד שבאים ל"נחלה בלי מצרים", ללא קצוות לגמרי, ועד למרחב העצמי.

כאשר מישהו בא ואומר שצריך להתנהג במדידה והגבלה, בגלל העדר האמצעים כו', אזי אומרים לו, שצריך להיות "ופרצת"!

במסחר על-פי תורה, תוך כדי זהירות מכמה וכמה עניינים, וביחד עם זה, דורשים ממנו שכאשר מדובר אודות ישיבה על טהרת הקודש לנערים או בית לימוד על טהרת הקודש לנערות - ישכח על כל החשבונות, ולא ישאל מה מצבו הכספי ב"מזומן", ומה עם ההבטחות שקיבל על עצמו וכו', אלא יתנהג באופן של "ופרצת"!
על כך אומרים לו: הן אמת שהנהגה ד"נחלה בלי מצרים" תהיה רק לעתיד לבוא, אבל, עניין "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה" - שמבחינ ("ער קלייבט זיך פאָנאַנדער") בין "ימה" ל"קדמה" ובין "צפונה" ל"נגבה", אלא שבזה גופא הנהגתו היא באופן של "ופרצת" - יכולים לדרוש גם בזמן הזה.

ה. ועל דרך שמצינו לעתיד לבוא שני עניינים הפכיים:

המשפחה, ושיפעל שם "ופרצת".

(כשמזוגו לו בכוסית קטנה, אמר כ"ק אדמו"ר בבת-שחוק): זהו "ימה וקדמה" קטן. תנו לו "כוס" שיוכל לפעול "ופרצת" גדול!

ג. (וסיים כ"ק אדמו"ר:)

במדינה זו אוהבים שמדברים "צום פוינט" [=לנקודה]...

ובכן: נקודת העניין היא - שכל אחד צריך לקבל על עצמו עניין "ופרצת" בעבודתו בלימוד התורה ובקיום המצוות, אף-על-פי שנדמה לו שאין לו מספיק זמן ללמוד בריבוי כל כך, ואין לו מומן ליתן צדקה בריבוי כל כך, ועל דרך זה בנוגע להידור בקיום שאר המצוות, ואז, "לוו עלי . . ואני פורע" - שהקב"ה ממציא לו זמן, ממון וכוחות, שיוכל לפרוע את הלוואותיו מן העבר, ולהעמיד את עצמו באופן חדש מכאן ולהבא.

ומן הפרט אל הכלל - שגם בעניינים הכלליים ובמוסדות הכלליים תהיה ההנהגה באופן של "ופרצת" בנוגע לפנימיות העניינים, ועל-ידי זה יפעלו את עניין "ופרצת" עד למטה מטה, ועד למרחב העצמי, בגשמיות וברוחניות גם יחד.²³

(23) כ"ק אדמו"ר אמר, שישנו כאן מישהו משבט זבולון שצריך לפעול אצלו "ופרצת", ופנה לא' האורחים, באמרו, שיש לו עבודה קשה עם התלמוד-תורה וישיבה-קטנה שבמקומו, והורה לו לומר "לחיים" עבור המדינה כולה, ועבור כל

עצמו לעשות כרצונו, אלא בכל דבר הוא מדוד ומוגבל ב"חומת אש סביב", שזהו "נאום ה'", דבר ה' שנאמר בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה - אזי פועל בכל ענייניו הגשמיים שיהיו באופן של "פרזות תשב ירושלים", היינו, ששלימות היראה פועלת אצלו מצב של "פרזות", העדר ההגבלה, בענייניו הגשמיים.

ועל דרך זה בנוגע לכל מוסדות החינוך על טהרת הקודש,

- שזהו ה"מקדש מעט"³¹, ואמרו רז"ל³² "אין העולם מתקיים אלא בשביל הכל תינוקות של בית רבן", "אל תגעו במשיחי"³³ אלו תינוקות של בית רבן", שהם ה"משיחי" שבכל דור, והם פועלים ביאת המשיח בכל דור ודור -

שכאשר הנהגת המוסדות היא על-פי ה"חומת אש" ד"נאום ה'" שהיא התורה, שכאשר מגיע ילד יהודי אסור לעזבו לנפשו, כיון שזהו עניין של פיקוח-נפש, שהרי מצד האוויר שבחוץ עלול הוא ליפול במקום בלתי-רצוי, אלא צריך להכניסו למוסד חינוך על טהרת הקודש, וכציווי התורה: "ואהבת לרעך כמוך"³⁴, היינו, כשם שלא תניח לילד שלך שיעזובהו לנפשו ויתגלגל ויחפש מקום שיקבלוהו, אלא תכניסנו מיד למוסד חינוך על טהרת הקודש, כך עליך להתנהג עם בנו ובתו של "רעך", "כמוך",

הנה על-ידי הנהגה זו נעשה "פרזות תשב" - שמתבטלים כל ההגבלות, כי, כשם שהקב"ה נותן לו עבור הוצאת חינוך בניו ובנותיו לתלמוד תורה, כך נותן לו הקב"ה שיוכל לקיים את הציווי "ואהבת לרעך כמוך" בנוגע לחינוך כל בני ובנות ישראל שבסביבתו, שיתחנכו כרצון ה'.

ז. והנקודה הפנימית - "צום פוינט":

כל בעלי-הבתים השייכים לקו העבודה דזבולון - הנה בזמן הזה עיקר תפקידם הוא להשתדל להרבות מוסדות חינוך על טהרת הקודש, כל אחד

כתיב²⁴ "פרזות תשב ירושלים", היינו, שהסדר שצריך להיות ב"ירושלים", יראה שלם²⁵, הוא באופן של "פרזות", עיר ללא הגבלה של חומה. וכיחד עם זה, כתיב²⁶ "ואני אהיה לה נאום ה' חומת אש סביב", ולכאורה, כיון ש"אני אהיה לה . . חומת אש סביב", היינו, שסביב ירושלים תהיה חומה המגבילה - אם כן, כיצד יתקיים "פרזות תשב ירושלים", ללא הגבלה, בה בשעה שיש מסביב חומה?!

עניין זה נתבאר בארוכה בדרושי חסידות²⁷, ונקודת העניין בקיצור - בהקדם דיוק נוסף בפסוק "ואני אהיה לה נאום ה' חומת אש סביב":

בכל הנבואות מצינו הלשון "נאום ה'" וכיוצא בזה בתחילת העניין או בסיומו וחותרו. ובגודן דידן, שתוכן הנבואה הוא "אני אהיה לה חומת אש" - הרי התיבות "נאום ה'" הוצרכו להיות בתחילת הפסוק או בסוף הפסוק, ולמה נאמרו באמצע הפסוק: "ואני אהיה לה נאום ה' חומת אש סביב"?

והביאור בזה - "שנאום הוי" בעצמו הוא יהיה חומת אש סביב²⁸: "נאום הוי" - קאי על התורה, שהיא דבר אלקים, והיינו, תורה שבכתב, שבה נאמר "וידבר ה'" "ויאמר ה'", וכן תורה שבעל-פה, כולל גם כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, שהכול נאמר למשה מסיני²⁹ מפי ה'. ו"נאום ה'" - התורה - הוא יהיה "חומת אש סביב".

ומובן, שכאשר "נאום ה'", התורה, נעשה "חומת אש סביב" - אזי נעשה בגשמיות "פרזות תשב ירושלים", שירושלים תתפשט בכל ארץ-ישראל, וארץ-ישראל תתפשט בכל הארצות³⁰.

ו. ועל דרך זה בכל עניני תורה ומצוות:

כאשר יהודי מודד ומגביל את עצמו בהנהגה על-פי השולחן ערוך, היינו, שאינו בעל הבית על

(24) זכרי' ב, ח.

(25) ראה תוד"ה הר - תענית טז, א (מב"ר פנ"ו, יו"ד).

(26) שם, ט.

(27) ראה סה"מ תרע"ח ע' מו ואילך. תרצ"ט ס"ע 72 ואילך.

(28) אוה"ת בשלח ע' תרפא.

(29) ראה לקו"ש ח"ט ע' 252. וש"נ.

(30) ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ' שבת ור"ח. יל"ש ישעי'

רמו תקג.

(31) יחזקאל יא, טז. וראה מגילה כט, א.

(32) שבת קיט, ב.

(33) דה"א טז, כב.

(34) קדושים יט, יח.

"ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה" יבואו לקיום היעוד³⁵ "יעלה הפורץ לפנינו", דא מלכא משיחא, יבוא ויגאלנו ויביאנו ל"נחלה בלי מצרים" במרחב העצמי.

(ואמר כ"ק אדמו"ר:)

עד שילחינו ניגון על "ופרצת" - יכריזו "ופרצת", ללא ניגון.

(ואחר כך אמר:) נמצאים כאן יהודים שבאים מ"ימה וקדמה וצפונה ונגבה",

"ימה" (מערב) מס. פרנציסקו ולוס אנג'לס; "וקדמה" (מזרח) - מאיטליא ומארץ־ישראל; "צפונה" - מקנדה; "ונגבה" - מדרום אמריקא, ימשיכו כולם את עניין "ופרצת" בכל קצווי תבל, להיפטר מכל המדידות וההגבלות.

(מהתוועדות כ' מנחם־אב, ה'תשח"י.)

תורת מנחם כרך כג, עמ' 242-249, בלתי מוגה)

35) ע"פ מיכה ב, יג. וראה אגדת בראשית ספס"ג. ב"ר פפ"ה, יד ופרש"י שם.

ואחד בסביבתו ובמדינתו, ובמקום שאין אנשים - הרי בודאי הוא השליח של ההשגחה העליונה לייסד שם ישיבה כשרה ובית לימוד כשר עבור בנות ישראל.

ואז מבטיח לו הקב"ה "לוו עלי . . ואני פורע" - הן בנוגע להוצאות עבור חינוך בניו ובנותיו הוא, והן בנוגע להוצאות שהוציא עבור המוסד חינוך על טהרת הקודש, מצד הציווי "ואהבת לרעך כמוך", בנוגע לחינוך בניו ובנותיו של "רעך".

אלא מאי, השאלה היא: מניין ייקח הקב"ה לפרוע חוב גדול כל כך? - ייתן השם יתברך לכל בני־ישראל שלא יהיו דאגות אחרות מלבד לדאוג להקב"ה להשיג עבורו כמה דולרים שיוכל לפרוע את חובותיו!...

וכאשר כל אחד בסביבתו ובמדינתו יעסוק באופן ד"ופרצת" הן בנוגע למספר המוסדות, הן בנוגע לכמות התלמידים והתלמידות, והן בנוגע לאיכות הלימודים - אזי מבטיח הקב"ה שמעניין

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

חיים גם למשיח בן יוסף

המטמון שיתגלה לעתיד לבוא

...שיהיה "נוהג כצאן יוסף", ש"כנס משנות השובע . . כלכל את אחיו לפי מעשיהם, שנאמר לחם לפי הטף . . גמלם טובה", כי, "טוב עין הוא יבורך כי נתן מלחמו לדל", והיינו, שנתן מהלחם שהיה יכול להשתמש בו לעצמו, שלכן נקרא "לחמו", וכנ"ל . . אודות המסירת נפש של רבינו הזקן, שניתק את עצמו מהדביקות ד"מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ", כדי לעשות טובה ליהודי, ו"נתן מלחמו לדל" - לכל הדורות שלאחרי זה, עד ביאת משיח צדקנו, בעגלא דידן.

ואז יתגלה המטמון שהטמין יוסף - כדאיתא בגמרא "שלש מטמוניות הטמין יוסף במצרים (לאחרי ש"כל כסף וזהב שבעולם יוסף לקטו והביאו למצרים שנאמר וילקט יוסף את כל הכסף גו")", אחת נתגלה כו' ואחת נתגלה כו' ואחת גנוזה לצדיקים לעתיד לבוא", ונוסף על הביאור בזה בתורת החסידות, בתורה אור ובהדרושים שלאחרי זה, הרי "אין מקרא יוצא מידי פשוטו", שתהיה עשירות מופלגה כפשוטו ממש (לא רק "מדרש נאה", כלשון רש"י), שתתגלה לימות המשיח למטה מעשרה טפחים.

וההכנה לזה - כאשר "ושמרו דרך הוי", בדרך שסלל לנו [=כ"ק אדמו"ר הרי"צ] על-ידי המסירת נפש בעניין החינוך על טהרת הקודש, ובאופן שהחדיר זאת בכל קצווי תבל, שגם שם תומשך ההשפעה מ"יוסף" ש"הוא המשביר לכל עם הארץ", בכל מקום שהם.

ועל-ידי זה זוכים לגאולה האמיתית והשלימה - על-ידי משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, - כדאיתא בספרים שלאחרי הייסורים שכבר עברו, אזי נעשה העניין ד"חיים שאל ממך נתתה לו" גם אצל משיח בן יוסף -

והיינו, שתמורת "פרצת גדריה וארוה כל עובדי דרך" - "עלה הפורץ לפניהם", משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, ואז יקויים "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה" בגלוי, למטה מעשרה טפחים, לעיני כל בשר.

(משיחת י"ג תמוז ה'תשי"ט. תורת מנחם כרך כו, עמ' 122)

שלש בחינות בגאולה: משה, יוסף ודוד

המעלה דסעודה שלישיית לגבי "מעלי דשבתא" ו"יומא דשבתא" היא - להיותה בחינת "רעוא דרעוין", שהוא עניין גילוי פנימיות עתיק שיתגלה לעתיד.

וכידוע שבחינת חיצוניות עתיק ישנו גם עתה, ואילו פנימיות עתיק יתגלה על-ידי משיח, ומעין זה ישנו גם בסעודה שלישיית דשבת, בחינת "רעוא דרעוין".

וזהו שאומרים בתפילת מנחה דיום השבת "ואני תפילתי גו' עת רצון", שזהו זמן של עת רצון, שבו נהפכים כ"ד בתי דינים (שישנם בדרך כלל בשעת תפילת המנחה), שזהו מצד גילוי פנימיות עתיק.

וזהו שאומרים במנחת שבת ג' פסוקי "צדקתך", כנגד משה יוסף ודוד, שגם הם שייכים לגאולה העתידה: משה - גואל ראשון וגואל אחרון, דוד - "ועבדי דוד מלך עליהם", ובאמצע - יוסף.

(תורת מנחם כרך ל, עמ' 257)

ספר "מורה נבוכים" להרמב"ם

חיבה יתרה לרמב"ם מנשיאי חב"ד שלמדו את ספר מורה נבוכים ופירשוהו לאור החסידות • מופרכת השיטה למצוא ניגודים באישיות של הרמב"ם! • ומה הסיבה ללימודם המשותף של רבותינו נשיאינו בספר מורה נבוכים — על דרך החסידות והקבלה? • רשימה ראשונה לקראת יום הילולת הרמב"ם בכ' בטבת

במהדורה של כ[בודן].
ספר ה'מורה' עורך סערה רבתי בעולם היהודי.
התייחסות מעניינת לכך בליקוטי שיחות (כרך כו עמ' 34 הערה 84):
וכידוע שהמחלקות וההתנגדות היו נגד ב' הספרים (ספר המדע שביד ומורה נבוכים) בחדא מחתא.
וביתר פירוט התבטא הרבי בשיחת י"ג ניסן תשל"ח (שיחות קודש תשל"ח כרך ב, עמ' 173):
כאשר שרפו, רחמנא ליצלן, את הספר מורה נבוכים - שרפו יחד עמו את ספר המדע שבי"ד החזקה - ולאחר מכן היתה תשובה הכי גדולה, איגרת הרמב"ן (ו, ג) עם עוד כמה עניינים שאין כאן המקום להאריך בהם...

מורה הנבוכים – בנגלה ובנסתר

בשנת תשמ"ה (התוועדות תשמ"ה כרך ב' עמ' 1028) התבטא הרבי, וכך בעוד הזדמנויות:

שם הספר במקורו הוא "מורה הנבוכים". על כך מציין הרבי (ליקוטי שיחות כרך כו, עמ' 27 הערה 19):

כן הוא בפתיחת הרמב"ם למורה נבוכים קרוב לתחלתה (בהעתקות שלפנינו) "ולזה נקרא המאמר הזה מורה הנבוכים" וכן הוא בהוצאת קאפח, ועוד. וכן נקרא בכמה ראשונים. אבל בכמה מקומות רגיל הראשייתבות "מורה נבוכים".

ובהדרן על הרמב"ם משנת תשל"ה צוין:

כן הובא (ראשי תיבות זה "מו"נ") בכל מקום. ובפתיחת הרמב"ם למו"נ קרוב לתחלתה "מורה הנבוכים". וכן נקרא בכמה ראשונים. וכן הוא בכמה אחרוני המעתיקים (ראה העתקת קאפח).

במכתב מעניין למהדיר רמב"ם בימינו (אגרות קודש כרך יט עמ' רס) מציין הרבי:

נהייתי לראות שאף שבהעתק המדוייק צריך שם הספר להיות "מורה הנבוכים", בה"א הידיעה, כמו שהובא כמה פעמים גם בדברי המעתיק אבן תיבון, הרי נתקבל בעם-ישראל לכתוב בלא הא, וכן הוא גם על המעטפה (=עטיפה) ובכותרת העמודים

חיבה יתרה

בי"א ניסן תש"כ (אגרות קודש כרך יט עמ' ננט"רס) כתב הרב איגרת לפרופסור יהודה אבן שמואל, בתגובה על שיגורו כמתנה לרבי את שלושת הכרכים הראשונים של 'מורה נבוכים' בהוצאתו. הרבי כתב:

חיבה יתרה נודעת לרמב"ם ולספריו, בתוכם המורה נבוכים, מנשיאי חב"ד, החל מבעל התניא והשולחן ערוך המביאו את המורה נבוכים בכמה וכמה מקומות, ולא עוד אלא שהצמח צדק היה לו שיעור מיוחד במורה נבוכים עם בן זקוניו וממלא מקומו החביב עליו כנפשו, והיה מבארו - את המורה נבוכים - על-פי יסודות תורת החסידות והקבלה, כמוכח מעלים אחדים שנשארו בכתב, וגם באו בדפוס ברשימות הצמח צדק על המורה נבוכים. ציוויות לשלוח לכבודו בחבילה בפני עצמה ספר החקירה לצמח צדק אשר רשימות האמורות באו שם בדפוס, נוסף על תורת התוארים של הרמב"ם שנתבארה בכמה מאמרי חסידות שעדיין בכתב הם [נוסף על המאמר בספר לקוטי תורה לרבנו הזקן, דיבור-המתחיל אלה פקודי המשכן, ועמוד ג].
בראשית המכתב מקדים הרבי:

נתרשמתי ביחוד מהגיעה שהשקיע כבודו בכרכים הנ"ל בתור מהדיר ומפרש, ובפרט ששמעתי כמה פעמים מכ"ק מו"ח אדמו"ר כי [חיבה יתרה... - כנזכר למעלה].

ביאורים בחסידות מבוססים עליו

בשבת קודש פרשת תשא תשמ"ט (התוועדות י"ג תשמ"ט כרך ב' עמ' 69-370) התבטא הרבי:

ועוד שכמה עניינים בספר זה - מורה נבוכים - נתבארו על-ידי הצמח צדק בתורת החסידות, שמעתיק לשונו ומבאר דבריו על-פי תורת החסידות...

מפורש יותר מופיעים הדברים בהתוועדות י"ג ניסן תשל"ח (שיחות קודש שם):
ובמיוחד כשרואים שאדמו"ר הזקן, הצמח צדק,

שלא כדעת הטועים לחלק בין אישיותו של הרמב"ם בספר היד לאישיותו בספר מורה נבוכים - רחמנא ליצלן מהאי דעתא לתאר את הרמב"ם ז"ל בתור "אישיות מפוצלת"!

ולגבי ספר מורה נבוכים עצמו אמר הרבי בשיחת י"ג ניסן תשל"ח (שם):

כאשר מתבוננים באישיותו של הרמב"ם מבינים שלא יתכן שאדם השלם כמותו יערוך "חיבור שאינו שלם", גיהו ופיצנו בכל מקום.

ובהכרח, אפוא, שאותה שיטה שבספר המדע היא היסוד גם לספר מורה נבוכים וכן לאידך!
ואכן, לא אחת התבטא הרבי בסגנון (ראה לדוגמא: שיחת ח"י תשרי תשמ"א - שיחות קודש תשמ"א כרך א' עמ' 158):

פסק דין מפורש בספר הי"ד החזקה של "מורה הנבוכים" בדורו ובשאר כל הדורות...
בשיחה מיוחדת (ליקוטי שיחות כרך כו עמ' 34) מתבטא הרבי בין השאר:

כמה עניינים בספר מורה נבוכים הם יסודות בידיעת ה' ונבואה, מלאכים ופירוש המקראות כו' אשר אינם מופנים דווקא לאחד מיוחד (אשר "הוא שלם בדתו ובמדותיו ועיין בחכמת הפילוסופים וידע ענייניהם כו' ונשאר במבוכה ובהלה") אלא לכל אחד.

ובפרט שספר מורה נבוכים הוא ספר של - וחלק מתורה, שעליה נאמר "התורה היא נצחית" (ראה גם שו"ת הרמ"א סימן ז (הובא בליקוטי שיחות חלק כג עמ' 36 הערה 42) ושם נסמן). וזה נוגע ליהודים בכל הדורות עד שמצינו בכמה פוסקים שלמדים הלכות ממורה נבוכים, והרמ"א (וכן אדמו"ר הזקן במהדורה קמא שלו) פותחים את שולחן ערוך אורח-חיים (סעיף הראשון שבסימן הראשון של חלק א' דשולחן ערוך) בעניינים שמקורם במורה נבוכים.

וראה צפנת פענח להרוגצ'ובי (בפרט בליקוטי שעל המורה נבוכים) כמה סברות ודעות שבמורה נבוכים בנוגע להלכה. וראה גם ליקוטי שיחות כרך טז עמ' 529 בהערה.
להעיר שבריבוי מקומות הובאו דבריו בספרי אדמו"ר הזקן, אור התורה להצמח צדק וכו' - ובציון המקור.

מסוכן לגלות ענייני קבלה אפילו ברמיזא. – עד כאן לשון הרב – ויש לומר, שלכן הנה לאחרי שעברה הסכנה, מצינו שהצמח צדק למד עם אדמו"ר מהר"ש הספר מורה נבוכים על-פי קבלה וחסידות. **דברים אלו מתאימים למסקנת הרבי (ליקוטי שיחות כרך כו עמ' 39):**

וכאשר ישנה הקדמה הדרושה דלימוד פנימיות התורה כפי שנתגלתה בתורת חסידות חב"ד על-ידי אדמו"ר הזקן, אזי אפשר להפיק גם מספר מורה נבוכים את העניינים בידיעת ה' בהתאמה עם תורת החסידות, ואז מתגלה כיצד "משה אמת ותורתו אמת" הן נגלה והן בנסתר. גם בשיחת כ"ף מנחם אב תשל"ד (שיחות קודש תשל"ד כרך ב סוף עמ' 379) דיבר הרבי על ביאור הצמח צדק לרבני המורה נבוכים (ח"ג פי"ז וראה גם שם ח"ג פנ"א) לגבי השגחה פרטית, שאינה בסכלים ורשעים כי ההשגחה היא לפי הדבקות שבשכל; וראה גם ליקוטי שיחות כרך ח עמ' 278-281; 282, בביאור דעת הרמב"ם כמו"נ שם.

האזהרה וה'רחיצה'

ברשימת היומן תרצ"ג (עמ' שכא) מובאים דברים שסיפר כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ בי"ט כסלו ונרשמו על-ידי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: האזהרה במשפחתנו [=בבית הרב] בלימוד החקירה היא עד עשרים שנה [והמדובר הוא על הספרים], עיקרים, כוזרי, מורה נבוכים. אדמו"ר נ"ע למד בתחילה עיקרים, אחר כך כוזרי, ואחר כך מורה נבוכים. הצמח צדק אמר ל[=בנו אדמו"ר] מהר"ש נ"ע: "בוא ונרחוץ את הרמב"ם" (כשהיה לומד עמו מורה נבוכים על דרך החסידות. מנחם מענדל [=הוספת הרבי נשיא דורנו]).

כמו שאר הנשיאים (שבינתיים ושל אחריהם) מביאים כמה וכמה דעות ושיטות מ"מורה נבוכים" ומפרשים אותם, ולא זו בלבד אלא שהם מבססים ומייסדים על דברי המו"נ עניינים של תורת החסידות – ולדוגמה בליקוטי תורה בתחילתו פרשת פקודי ועוד בכמה נושאים שבהלכה...

בנושא זה כותב הרבי (ליקוטי שיחות כרך כו עמ' 39 הערה 119):

ראה ספר השיחות קיץ ה'ש"ת סוף עמוד 40 ואילך, דאדמו"ר הזקן למד עם הצמח צדק על דרך החסידות, ואשר לבד עצם הלימוד "אזי הסבא – אדמו"ר הזקן – כיוון בלימוד תיקון מסויים". עיין שם.

וראה ספר החקירה להצמח צדק (סה, ב) ביאורים במורה נבוכים. ולהעיר מאור התורה חוקת (עמ' תשעו כרך ה עמ' א'תרכז). וראה היום יום יט סיון שהצמח צדק למד עם המהר"ש "ספרי מחקר". מורה נבוכים.. על-פי תורת החסידות". וראה ספר השיחות תורת שלום בתחילתו. חנוך לנער עמ' 28. וראה תורת שלום עמ' 244, דתלמידי המגיד כשבאו להרב המגיד "היו חדורים בידיעת המורה נבוכים" ("האבן זיי דורכגעטאן דעם מורה נבוכים"). ועיין שם הטעם, כי צריכה להיות ידיעה באלקות. וראה ספר השיחות תש"ב עמ' 4 ואילך.

"היה מקובל גדול"

בהתוועדות פורים תשכ"ב (תורת מנחם תשכ"ב עמ' 207) נתן הרבי טעם לפשר לימוד המשותף של אדמו"ר הצמח צדק ואדמו"ר מהר"ש ומטרתו:

ידוע מה שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר שהרמב"ם היה מקובל גדול, והסיבה לכך שנהר ביותר שלא לגלות ענייני קבלה אפילו ברמז (בדומה למה שמצינו כמה רמזים בפירוש רש"י), הרי זה לפי שהיה אז זמן

פרשת ויגש

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני... ואל יחר אפך בעבדך (מז, יח)

"יוסף" - מסמל לימוד תורה, 'תלמוד'.

"יהודה" - מסמל קיום מצוות, 'מעשה'.

"ויגש אליו יהודה" - יהודה ('מעשה') ניגש אל יוסף ('תלמוד') כדי לקבל ממנו השפעה, שהרי תלמוד נעלה ממעשה, כמאמר רז"ל (קידושין מ) "גדול תלמוד, שמביא לידי מעשה".
"ויאמר בי אדוני" - תומשך בי השפעתו של יוסף.

אולם רק עתה (בזמן עבודת הבירורים) תלמוד גדול; אבל לעתיד-לבוא, בזמן ביאת המשיח (גמר ושלימות עבודת הבירורים) תתגלה מעלת המעשה ויהיה מעשה גדול - בבחינת "סוף מעשה במחשבה תחילה".
 לכן לעתיד-לבוא מלך המשיח יהיה משבט יהודה דווקא, לא משבט יוסף.

(ספר-המאמרים תרצ"ט, עמ' 191)

* * *

מפרש הרב המגיד ממעזריטש:

אדם המתפלל לה' ומבקש על מילוי צרכיו הגשמיים, יהיה עיקר כוונתו שימלא הקב"ה את בקשתו למענו יתברך, שתימשך ברכה והשפעה לחלק הבורא הנמצא בתוכו. תפילה כזו מתקבלת ואין השטן מקטרג עליה, שהרי כוונת המתפלל היא לשם-שמים.
 זהו שרמזו הכתוב:

"ויגש אליו יהודה" - כשיהודי ('יהודה') ניגש אל ה' ועומד לפניו בתפילה,

"ויאמר בי אדוני" - עליו לכוון שיש בתוכו ('בי') חלק של 'אדוני': נפש אלוקית שהיא "חלק אלוקה", ולמענה הוא מבקש ומתפלל. אזי,
"ואל יחר אפך בעבדך" - כי לא יקטרגו על תפילתו.

(אור-תורה בראשית, דף יט ע"ב)

* * *

"ויגש אליו יהודה" - כשיהודי ניגש אל 'יוסף הצדיק' שבדורו לקבל ברכתו,

"ויאמר בי אדוני" - תחילה הוא מבקש שתיכנס בו השפעתו הרוחנית של הצדיק, דבר המביא לידי קירוב וייחוד מסויים בינו לבין הצדיק. רק לאחר מכן,

"ידבר נא עבדך דבר" - הוא מבקש ברכה לעצמו בענייניו הפרטיים. אולם גם לאחר התקרבות זו עדיין הוא מרגיש את מיעוט ערכו לגבי הצדיק. לכן הוא ממשיך,

"ואל יחר אפך בעבדך" - על שהוא מבזבז זמנו של הצדיק ומטרידו בענייניו הפרטיים שהם בבחינת חסרי ערך לגבי הצדיק,

"כי כמוך כפרעה" - 'פרעה' רומז למידת מלכותו יתברך (ראה זוהר חלק ב' לד), וצדיקים דומים לבוראם; כשם שהקב"ה הוא תכלית הטוב והחסד והוא סובל את כל בריותיו, כן גם הצדיק.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת ויגש תשי"א. תורת מנחם התוועדיות כרך ב, חלק ראשון עמ' 161)

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת ויגש

ט' בטבת

שחרית. קריאת התורה: לשלישי, מסיימים: "ותחי רוח יעקב אביהם" (מה, כז),¹ לרביעי: "איתו מצרימה" (מו, ז), לחמישי: "הבאה מצרימה, שבעים" (מו, כז).²

יום ראשון

עשרה בטבת

תענית ציבור.³

מי שלא ישן, מותר לו לאכול עד שיעלה עמוד השחר.⁴ השוכב לישון ובדעתו להשכים לאכול או לשתות, יתנה בפירושו לפני השינה שיוכל לאכול או לשתות. ואם גיגיל לשתות בקומו, אין צריך להתנות לשתייה.⁵

1 לקוטי שיחות כרך ל עמ' 224 ואילך.

2 כך קרא הבעל-קורא אצל הרבי, הרה"ח ר' מרדכי שוסטערמאן ע"ה, כנדפס בחומש 'תורה תמימה' (ההפסקים וכד' הנדפסים שם הם כמנהג ישראל ברוסיה בשעתו. בחומש זה השתמש הרבי לשמיעת קרה"ת וקריאת ההפטרות), וכ"ה בחומשים הרגילים ובס' חת"ת.

3 יום זה הוא התחלת המצור על ירושלים, שהוא המקור לכל הצרות והגלות, ולכן ישנה בו חומרא לגבי שאר הצומות (ראה לקוטי שיחות כרך כה עמ' 267. כרך ט"ו עמ' 420 הערה 78 וש"ס). ומידה טובה מרובה, שכן הוא גם בנוגע לחלק הטוב ד'אתהפכא חשוכא לנהורא' דיום זה, הן העניין המשותף בכל הצומות, והן העניין הטוב שבמאורע הפרטי דעשרה בטבת, 'סמך' מלשון 'סומך נופלים', שמודגשים בעשרה בטבת יותר מאשר בשאר הצומות - לקוטי שיחות כרך כה עמ' 464.

4 סידור אדה"ז 'סדר ספירת העומר' (שהצום מתחיל בעלות השחר). וראה הנסמך ב'התקשרות', גיליון רפב עמ' 18 הע' 4.

5 שו"ע סי' תקס"ד ונו"כ. בכף החיים שם ס"ק ז אוסר זאת משום אכילה לפני עלות השחר, אבל באג"ק כ"ק אדמו"ר ח"ג

עלות השחר בתל-אביב: 4:28.

קטנים שיש בהם דעת להתאבל על ירושלים, מאכילים אותם מאכלים פשוטים, ולא יאכלו מעדנים.⁶

שחרית: הציבור אומר 'עננו' רק במנחה, אבל הש"ץ אומר 'עננו' גם בשחרית (בחזרת הש"ץ) בכרכה בפני עצמה בין ברכת 'גואל ישראל' לברכת 'רפאנו', "אם יש בבית-הכנסת אף רק שלושה מתענים".⁷ ואם אין, אומרו ב'שומע תפילה'.⁸ סליחות⁹:

עמ' עה איתא, שגם לפי האוסרים זאת בכלל על-פי הזוהר, מותר לכל הדיעות באם עושה זאת לרפואה, לכוון דעתו בתפילה וכיוצא בזה.

6 ראה משנ"ב סי' תקנ"ט ס"ק ה, כף החיים שם ס"ק ט ונטעי-גבריאל בין-המצרים (ח"א) פ"ו עמ' סח, וש"ס.

7 ספר-המנהגים עמ' 45, וש"ס לפסקי דינים לאדמו"ר הצמח-צדק או"ח סי' תקס"ו ולשו"ת שלו שער המילואים ס"ח. בשו"ת שם דן לומר עננו אף בלא "שבעה שאכלו פחות מכשיעור" האמורים שם, ובפסקי-דינים (שנכתב אח"כ) הורה כן למעשה, ואף באג"ק כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו חט"ו עמ' שיג ובהגהותיו ללוח כולל-חב"ד תשט"ז (ראה לוח זה ביום תענית אסתר) מעתיק הרבי רק 'ג' מתענים" ללא איזכור ה"שבעה שאכלו" כלל [וכן הורה בעל תה"ד - הובא בס' לקט-יושר] (וראה 'התקשרות' גיליון לג עמ' 18).

8 משנה-ברורה סי' תקס"ו ס"ק יג.

9 סידור תהילת ה' (הישן) עמ' 356. ה'סליחות' שם (צילום מסידור 'תורה אור') מתחילות ב'סלח לנו', 'א-ל אך אפים' (וראה התיקון בסידורים אלו עמ' 344 על הנדפס בס' 'תו"א בעבר, עד כולל מהדורת תשמ"ז עמ' 372). אולם לפי מנהגו הן נאמרות בהשמטות המתחייבות מהוראות רבותינו נשיאנו, כמבואר בס' המנהגים עמ' 52. וראה בסידור תהילת ה' החדש.

אם חלה ברית-מילה היום, כשהמילה בשחרית במניין זה, ואף בחתן בו' ימי המשטה (ואף ביום חופתו) אף שאין אומרים תחנון, אומרים סליחות ויודיו כרגיל. וי"א שהחתן ובעל הברית עצמם לא יאמרו סליחות (ראה השלמה לשו"ע אדה"ז סי' קלא ס"ז, נדפס בסוף ח"א עמ' 357). אמנם היתה בזה הוראה

אומרים אותן בעמידה¹⁰, ובמיוחד: אשמנו, י"ג מידות, שמע קולנו, וכן אבינו מלכנו. המנהג לאומרן אחרי שמונה-עשרה, בסדר דלהלן¹¹:

אשמנו / אֵל אֵרֶךְ אַפַּיִם / נפילת אפיים / כי עם ה' / כרחם / אלוקינו ואלוקי אבותינו, אזכרה / אֵל מלך¹² / אלקים באו גויים / כרחם / אלוקינו ואלוקי אבותינו, אבן הראשה / אֵל מלך / אבותי כי בטחו¹³

כדלהלן:

"ימי הסליחות של שנת תש"ד היו בתוך שבעת ימי המשתה שלי. במוצ"ק סליחות, לפני אמירת הסליחות אמר לי כ"ק אדמו"ר: כל הסליחות תאמר בביהכ"ס ביחד עם הציבור, אבל כשנגיע לתחנון [כנראה הכוונה ל"ויאמר דוד... יבושו רגעי"] אז תצא מבית הכנסת בכדי לאפשר לציבור לומר תחנון, ואתה לא תאמר, וכשיגמרו התחנון תוכל לחזור לביהכ"ס ולהמשיך אמירת הסליחות עם הקהל. וכן נהוג אח"כ כל השנים..." (הרה"ח ר"ל שי' גרונר). ולכאורה ה"ה לסליחות דת"צ, אלא שכאן אין 'תחנון' בתוך הסליחות וא"צ לצאת, וה"ה לבעל ברית (את התחנון הרגיל אין אומרים אז, ראה בהשלמות הדברי נחמיה' לשו"ע רבינו סי' קלא ס"ז - במהדורת השו"ע הישנה ח"א עמ' 357 ובחדשה ח"ד עמ' תכה).

לענין 'אבינו מלכנו', חידש הרבי שאמירתו תלויה בתחנון ('אוצר מנהגי חב"ד' אלו"ת שש"ר עמ' ל, משיחתו ו' תשרי תשל"ה. וכן נדפס בסידורי תהילת ה' משנת תשל"ח ואילך בשולחן הגיליון לפני 'למנצח יענק'. וצ"ע שבשיחות קודש תש"מ ח"א עמ' 865 מסופר, שבצום גדליה תש"מ ה' חתן במניין של הרבי ולכן לא אמרו סליחות, וכשעמדו לומר קדיש אחר שמו"ע הורה הרבי לומר 'אבינו מלכנו', עיי"ש. ואולי היתה זו הוראת-שעה. ראה גם 'אוצר' שם עמ' קס ס"ט. 'התקשרות' גיליון שלא עמ' 18.

10 מובא מס' קיצור של"ה.
11 ע"פ לוח כולל-חב"ד, ספר-המנהגים עמ' 53, וליקוט טעמים ומקורות' מכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הנדפס בסוף 'סדר הסליחות על-פי מנהג חב"ד'.

12 בסידור 'תורה אור' עמ' 372, בסליחות דשני וחמישי, תענית ציבור וכו' - נדפס בו '**כמו שהודעת**', וכן צולם בסידורי תהלת ה' הישנים (וכ"ה בסליחות שבסידורים: סידור ונציא רפ"ד (סה,ב), סידור הארז"ל ל' אשר (קא,ק), יעב"ץ, עבודת ישראל וואוצר התפילות). ואילו ב'מחזור השלם' וב'סליחות - מנהג חב"ד' (כבסידור הארז"ל ל' להר"ש מרשקוב (קד,א)), נדפס תמיד "**כהודעת**". בגיליונות קודמים של לוח זה כתבנו לתקן זאת גם בסליחות שבסידורים, וכן תוקן בסידורי 'תהלת ה' החדשים בהוצאת קה"ת ארה"ק, אך העירונו שבהקלטות מתפילת הרבי בסליחות לעשרה בטבת ניתן לשמוע בבירור "כמו שהודעת" (התזת השי"ן) במבטא רבינו ניכרת למדו), ויש לבדוק בשאר התעניות, ובפרט בצום גדליה - שפרטיו, כדברי הרבי, נלמדו מסדר שאר התעניות, ובכל-זאת נדפס בו "כהודעת".

13 פיוט מסוג 'פזמון'. בסוף 'פזמון' 'ברובם המכריע של

/ אֵל מלך / זכור רחמיך¹⁴ / זכור לנו ברית אבות / זכור לנו ברית ראשונים / שמע קולנו¹⁵ / הרשענו ופשענו¹⁶ / משיח צדקך / אֵל רחום שמך / עננו ה' / עננו / מי שענה לאברהם / רחמנא דעני¹⁷ / 'אבינו מלכנו' הארוך¹⁸, וכו': 'ברך עלינו שנה טובה'; 'זכרנו ל... 'ולא 'זכרנו בספר'¹⁹] / ואנחנו לא נדע / חצי קדיש.

קריאת התורה:

קוראים 'ויחל' בשחרית ובמנחה גם אם יש רק שלושה מתענים²⁰.

מי שאינו מתענה, לא יקראוהו לעלות לתורה²¹.

סליחות הנדפסות - חוזרים חלק מחרוזת הראשון בין חרוז לחברו" ורק בסוף הפיוט חוזרים את כל החרוז הראשון (הערה 4 ב'ליקוט טעמים ומקורות' ה"ל), אך במראות-קודש מעשרה בטבת תשמ"ט ברור שהרבי חזר את כל החרוז הראשון בין בית לבית.

14 סידור תהילת ה' עמ' 347. וצ"ל בו "**פקדנו** בישועתך" בלא ו', כבפסוק, וכן נדפס בסליחות - מנהג חב"ד'.

15 פותחים הארון ואומרים פסוק אחר פסוק, חזן וקהל, עד הפסוק 'אל תעזבונו ולא עד בכלל. אחרי 'אתה תענה, ה' אלוקינו" סוגרים הארון.

16 מדלגים "או"א... אשמנו... סרנו... " כיוון שכבר אמרו זאת בנוסח התפילה.

17 במניין של הרבי נהגו תמיד לנגן תפילה זו בסיום הסליחות (ספר-הניגונים, ניגון רמז). לפעמים החל הרבי לנגן זאת מהבבא השניה (בתנועת שמחה) של הניגון ('דיוקנו של חסיד', עמ' קנ - יומן הרה"ח רצ"ה גאנובורג ז"ל מליל א' דסליחות תש"כ).

18 כולו יחידו ש"ץ וקהל מתחילה ועד סוף. במניין של הרבי נהגו תמיד לנגן: "אבינו מלכנו, אין לנו מלך אלא אתה" (ספר-הניגונים, ניגון ו).

בסידורי תורה-אור ותהילת ה', ובשנים האחרונות גם במחזור השלם, נדפס: '**זְכוּיֹת**, וכ"ה בלוח התיקון לסידור תו"א, גי. תש"א. ואילו במחזור השלם מהשנים תשל"ג-ה: '**זְכוּיֹת**. וראה סידור 'עבודת ישראל' עמ' 110, ערוך השלם ערך זך א' בסופו, ועוד.

19 ספר-המנהגים עמ' 45. וראה אג"ק כ"ק אדמו"ר ח"ב עמ' קסג. קובץ 'גדיל תורה' ברוקלין, גליון נח עמ' קלו.

20 ספר-המנהגים שם. וש"נ.

21 שו"ע סי' תקס"ו ס"ו בשם יש מי שאומר, והובא למעשה בשו"ת צמח-צדק (שער המילואים ח"א סי' ג, ובמהדורת תשנ"ד או"ח סי' ק). במשנ"ב ס"ק כ הביא מסידור דרך-החיים דה"ה למי שאין בדעתו להשלים התענית, ויש מקילין בזה (שערי-אפרים ש"א ס"ט רק במקום צורך גדול, ובשו"ת שואל-ומשיב תניא ח"ב סי' נח ושו"ת אפרקסת-אדעניא סי' עז מקילין בכלל, ולכאורה כן משמע משו"ת צמח-צדק הנ"ל המביא לצירוף גם 'זי' שאכלו פחות מכשעור" שהרי מדובר

תפילת מנחה:

"בשעה מאוחרת"²⁸ סדרה: וידבר וקטורת, אנא בכוח, אשרי, חצי קדיש, קריאת 'ויחל' כבשחרית לשלושה עולים, והשלישי הוא המפטיר, ואין אומרים לאחריה חצי קדיש. מפטירים "דרשו ה' בהימצאו" (ישעיה נהו, - נו,ח), ומברך אחר-כך שלוש ברכות עד 'מגן דוד'. יהללו, חצי קדיש, תפילת שמונה-עשרה²⁹.

במנחה אומר גם היחיד 'עננו' בשומע תפילה, ללא חתימה, ומסיים "כי אתה שומע". אם שכח (וכבר אמר שם ה' דסיום הברכה), אומרו בלא חתימה אחרי 'אלוקי נצור', קודם 'יהיו לרצון' האחרון. הש"ץ אומרו כבשחרית בין 'גואל ישראל' ל'רפאנו'.

הנהגים נשיאת-כפיים בכל יום, נושאים כפיהם גם בתפילה זו³⁰, רק אם התפילה היא לאחר פלג המנחה (היום באזור המרכז: 3:44). וכשאין נושאים כפיים, אומר הש"ץ ברכת כוהנים.

תחנון, 'אבינו מלכנו', קדיש תתקבל, עלינו, קדיש יתום, אל תירא, אך צדיקים²⁹.

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הנהיג מחדש את המנהג הישן (שמקורו במשנה), לומר 'דברי כיבושין' אחרי מנחה דתענית-ציבור: "כדאי לעורר על המנהג הנ"ל, שבמקומות שאפשר לפעול זאת, יאמרו אחרי מנחה (כמה מילים, לכל הפחות) 'דברי כיבושין', או מזמור

28 ספר-המנהגים עמ' 48 ובהערה (מלקוטי-דיבורים כרך א עמ' 216. ושם: "לא אחרי השקיעה, אלא בשעות המאוחרות, למשל בשעה 8 בשבעה-עשר בתמוז ובשעה 7 בתשעה באב" והוא לערך עד חצי שעה לפני השקיעה שם). וזאת ע"פ הגמ' (תענית כו, סע"ב. הובאה להלכה בשו"ע אדמו"ר סי' קכט ס"א), שבתעניות "שאיין בהן נעילה" נוהגים להתפלל מנחה רק "סמוך לשקיעת החמה".

29 לוח כולל-חב"ד. (שלא כמנהג חסידי פולין וכו' בראה"ק כיום שאינם נ"כ כלל בתפילה זו - לוח 'דבר בעיתו'. מסתבר שנמנעו מזה כיוון שרגילים להתפלל מנחה באיחור. וע' כף-החיים שם ס"ק ד). ולכאורה יש לנוהגים כך להקפיד עכ"פ כהספרדים שלא לישא כפיים אלא תוך חצי שעה שלפני השקיעה (כף-החיים שם ס"ק ז, ע"פ הב"ה, שזהו פי' 'סמוך' שבגמ' הנ"ל, ע"ד "סמוך למנחה". וראה ילקוטי-יוסף ח"ה - מועדים עמ' 550 וש"ת, ונטעי-גריאל הל' בין-המצרים פי"ג ס"ו וש"ט), ולא כהאשכנזים המקילין מפלג המנחה ואילך. כן הובאו בספרים הנ"ל שם דעות אודות אמירת הש"ץ או"א ברכנו לפני הזמן הראוי לנ"כ, ולכאורה בזה אין להקפיד כ"כ, ראה בשו"ע אדה"ז סו"ס קכט מהרמ"א שם.

קראו לתורה מי שאינו מתענה, וצר לו להודיע מפני חילול השם - יעלה²².

את הפסוקים: "שוב מחרון אפך... ה' ה' א-ל רחום... ונקה", "וסלחת לעווננו" - אומר הציבור בקול רם ורק לאחר שסיים הציבור אומרם הקורא בתורה²³. הרבי, כשעלה לתורה, התחיל לאומרם יחד עם הציבור²⁴.

בקריאת הפסוק "ויקרא בשם ה'", יש להפסיק מעט בין 'בשם' ל"ה" כי בפסוק מופיע תחת המלה "בשם" טעם מפסיק, הטעם 'טיפחא'²⁵.

שיעורי תורה: לכאורה יש מקום (לנוהגים בכיו"ב) ללמוד היום מעניינא דיומא בתנ"ך (מלכים-ב כה, א-ג. ירמיה לט, א. נב, ד-ה. יחזקאל כד)²⁶.

צדקה: בימי התעניות נוהגים לתת לצדקה לפני תפילת מנחה 'אגרא דתעניתא', ויש נותנים לפי עלות הסעודות שהיו אוכלים היום²⁷.

שאח"כ יאכלו כרגיל.

22 לוח כולל-חב"ד צום גדליה, ממשנה-ברורה סי' תקס"ו סוף ס"ק כא וש"ת מנחת-אלעזר ח"ב סי' עד.

23 שערי-אפרים שער ח סעיף קז.

24 וסיים עם הש"ץ, 'התקשרות' גיליון מ ס"ע 18. ודלא כמ"ש בשערי-אפרים שם, שאומר רק עם הש"ץ.

25 לוח כולל-חב"ד, צום גדליה. ולהעיר, שמהפסק-טעמים זה (בניגוד לפסוקים שבהם קרא אברהם בשם ה', שם אין הפסק בין 'בשם' ל"ה") הוכיח הראב"ע (לעיל לג, יט) שהפירוש הוא שה' קרא, וכ"ד החזקוני, הספורנו ועוד, ואילו התרגומים, רש"י (לפי' הרא"ם) והארבנאל פירשו שמשא קרא (ע' בתורה שלימה עה"פ). וכבר כתב הרבי, שחייבים לקרוא בתורה בדיוק לפי טעמי-המקרא אף אם אינם מתאימים לפשט הפסוק (לקוטי-שיחות כרך טז עמ' 572). אמנם באבודרהם 'סדר תפילות התעניות ופירושו' (בדפוס ירושלים תשכ"ג ס"ע רנא) כתב זאת בקשר לתפילה, וסיים "ורוב ההמון טועים בזה". ולמעשה לפי הנהוג, כשאומרים 'אל מלך' מסיים הש"ץ 'בשם ה'" בהפסק בין 'בשם ל"ה", כי שם מובא הפסוק עצמו, ואילו כשאומרים 'אל ארך אפיים' מסיים 'בשם ה' (ושם נאמר) ללא הפסק, כי שם נוגע רק תוכן הפסוק. וכן נהג הרבי כש"ץ.

26 ע"פ המובא בספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 547 הערה 63 בקשר ל"ז בתמוז ות"ב.

27 והטעם, כדאיתא בספרים [מטה-משה סי' תשנ"ו, אליה רבה סי' תקס"ו ס"ק ב] שביום התענית יש ליתן סכום הסעודות לצדקה, כדי שמה שאינו אוכל ושיתה באותו יום אכן יעלה לקדושה ממש - 'שערי המועדים' אדר, עמ' קמה.

להתחיל ערבית כך, שיגיעו בשעה זו לקריאת-שמע, ולפחות - שיסיימו בשעה זו תפילת ערבית, ויקראו אז קריאת-שמע בזמנה.

יום שישי, ט"ו בטבת

יום חמישי בלילה - אור ליום שישי: סוף זמן קידוש-לבנה (לכתחילה) עד השעה 19:21 בלילה.

שהרי תמיד יש כאלה שקשה עליהם התענית, ואכן במוצאי תעניות התפלל הרבי ערבית די מוקדם. אך מאידך אין להקדים ללא צורך, וראה במטה-אפרים סי' תר"ב סכ"ט.

תהילים המתאים לעניינים אלו, ובמקומות שמצד טירחא דציבורא [או מצד ביטול מלאכה, וכיוצא-בזה] אי-אפשר לפעול זאת - על-כל-פנים יהרהרו במחשבה עניין של 'דברי כיבושין', ומאחר ש'רחמנא ליבא בעי' - ובפרט עניינים הקשורים בתשובה, ש"עיקר התשובה בלב" - הרי "מחשבה טובה, הקב"ה מצרפה למעשה"³¹.

צאת הכוכבים בתל-אביב: 5:13.

תפילת ערבית: אם קשה לציבור להמתין³², יש

(31) לקוטי-שיחות כרך כ' עמ' 352, וש"נ (וחבל שככל הידוע טרם הונהג הדבר בפועל אפילו בין אנ"ש (מלבד הצפייה במראות-קודש מדברי הרבי במקום שאפשר).
(32) כמובן, אין לאחר תפילת ערבית משך-זמן לאחר צה"כ,

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש